

John Larsson, Rånnaväg

berättar för Sture Hjalmarsson 1982-02-16

Jag är född i Rånnaväg Gamlegården den 4 oktober 1902. Jag var den yngste av sex syskon och min far och mor Knut och Hanna Larsson ägde och brukade 1/8 mtl av Rånnaväg Gamlegården.

Tillsammans med jordbruket ägnade vi oss åt bleckslageri och kardtillverkning som var vanliga binäringar till jordbruket på den tiden. När min far dog 1933 skulle väl jag fortsätta i samma spår.

Efterhand slogs blecket ut mer eller mindre av det rostfria och då blev det kardor. På somrarna var jag ute och hjälpte till med byggen, för jag var inte så gammal att jag trivdes med att sitta inne hela året. Någon egentlig snickare var jag inte men så pass mycket att jag klarat av det som hör till kardorna utan att jag fått någon anmärkning.

På den tiden tillverkades också kardor här i Rånnaväg av A.H. Gustafsson och Johan Almqvist. Längre tillbaka i tiden förekom kardtillverkning på Svenstorp och nere i Frölunda. Gustaf Haglund i Rånnaväg tillverkade också både bleckkärl och kardor, likaså tillverkades kardor av Bodvar i Götåkra.

När jag var hemma hos far spikade jag på kardskinnen på träet, det var det enda jag gjorde då, men sedan har det blivit att jag gjort det hela, för det är roligt att se en sak bli färdig.

Om jag ska tala om lite hur man tillverkar kardor så får jag då börja med skinnen. Det är fårskin som man får klippa till längderna av, blöta dem och snöra i dessa i träbågarna. Sedan får de torka och ett papper klistras ovanpå skinnen. Pappret är egentligen till för att man ska se hålen som man sticker, för annars skulle man ej kunna se dem.

Sedan får man rita ut var man ska ha kardbeslagen och sticka hålen och detta gör man på fri hand. Det är inte alla som kan sticka hålen på fri hand men jag tycker det blir bäst så.

Sedan får man då sätta kardorna, vilket innebär att man sätter de små tillkrökta trådarna i hålen i skinnen och detta är ju det mest tidskrävande arbetet.

Det var detta som ofta lämnades bort som hemarbete ute i stugorna. Träet som man använder är fur och det måste vara mycket torrt när man hyvlar och arbetar med det och skaften falsas in.

Sedan skall tråden klippas och då skall man först göra de rätta krökarna på den. Tråden kommer till största delen från Småland, något har jag köpt i Östergötland också men det får inte vara för mycket stål i den för då blir den för hård och svår att arbeta med.

Den är av järn och stål och så går den i ett kopparbad så den blir gul till färgen. Det finns också en annan sort som är elgalvaniserad och den är lika bra den, för den är så fin 0,55 mm och så där. Ju finare tråden är desto dyrare blir den Dom trodde i Sjötofta att dom skulle kunna göra sån tråd, men det gick inte.

Så har vi då skinnen. Förr fanns det hemmagarvare både i Marbäck och bortåt Ölsremma, dom var ju jättebra men nu är dom försvunna. Men skinn går det att få tag i ändå, till och med under krigstiden lyckades jag få tag i skinn. Då skulle det ju vara licens men det ordnade kunderna så det gick bra. Tråd var det knappt om, men jag beställde på tre ställen för att vara säker på att få.

När far levde levererade vi ett större parti med kardor, men nu när man är ensam får de vara belåtna med vad jag får fram. Dom hade väl velat ha fram flera kardor men dom förstår väl att det är arbetskrävande. Museet i Borås säger att det är 8,5 timmars arbete att göra ett par kardor färdiga och det stämmer nog. Jag brukar växla om lite med arbetet, snickra lite, klippa till tråd och sätta kardor omväxlande, då blir arbetet inte så monotont.

Skinnens storlek varierar mycket, det kan bli från en st. till tolv st. alltså sex par kardor av ett skinn. Jag köpte ett skinn i Gislaved en gång, som det blev sex par kardor av, det var kanske det finaste skinn som jag köpt någonsin. Jag skrev dit senare och frågade om dom hade fler skinn, men då var dom slut.

Det vanligaste är väl att det blir sex eller sju styck kardor av ett skinn. Skinnen är tjockare över ryggen och tunnare på sidorna, då får man passa på att göra skrubbor av det tjockaste skinn.

Jag gör olika stora kardor allt efter kundernas önskemål, de skickar med uppgifter på hur stora kardor dom önskar. Jag har samlat på beställningarna, jag tycker de är roliga att ha, här framför mej har jag t.ex. beställningar från: Eskilstuna, Öland, Svenljunga, Sjuntorp, Ulricehamn, Sparsör, Bullaren, Skara, Lidingö, Hemse på Gotland, Malmköping, Anderstorp, Hultsfred, Borlänge,

Björklinge, Boliden, Alingsås och många fler. En som ringde från Mariestad hade fått min adress i Skåne.

Jag har fått många trevliga kontakter genom detta mitt arbete. Det har varit en boråsare här för att lära, han har varit här flera gånger och jag tycker han har artat sig rätt bra, men någon kardmakare på riktigt blir han nog ändå inte, så jag är nog den siste i landet på det området.

Det vill till lite av fantasi för att klara stickningen på fri hand, men då blir det de bästa kardorna. Det fanns folk förr som var mycket skickliga, gaffeln gick som nålen på en symaskin. Men det är drygt ändå, för det är mellan 8 – och 900 taggar i en karda.

Det blir lite bundet med det här arbetet, men samtidigt trivs man och tiden går väldigt fort. Jag tänker inte så mycket på förtjänsten, jag har ju min pension så jag klarar mej och jag har väl tänkt skänka ett par kardor till de olika föreningarna här i Gällstad och Hembygdsföreningen skall jag väl också komma ihåg.



Kardor gjorda av John Larsson,
de finns på Borås museum / Textilmuseet

John Larsson, Rännaväg
4/10 1902 – 10/7 1994